

Isten nyissa meg előttünk az ige ajtaját, hogy szólhassuk a Krisztus titkát,
(Kol 4,3)

AZ EUCHARISZTIA KETTŐS ALAPÍTÁSÁRÓL

Bevezetés

A címben megjelölt téma sehol sem szerepel a szakirodalomban. A gondolat fölvetődését Isten gondviseléseként könyvelhetjük el. Az eucharisztia tan új tételét köszönhetjük benne. A transzszubsztanciáció problémáját a középpontba helyezve, közel ezer éves dilemmára kísérel meg választ adni.

Az eucharisztia központi történése az az átváltozás, amelyet - a mai napig is - a transzszubsztanciáció szóval fejezhetünk ki legprecízebben. Úgy is mondhatjuk, hogy az eucharisztia „lelke” az átlényegülés.

Számunkra kétségtelen, hogy az Eucharisztia tanát a transzszubsztanciáció helyes értelmezése fogja megszentelni, hogy az Eucharisztikus Krisztus félreérthetetlenül (és félremagyarázhatatlanul) az legyen, Aki: „Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől”. (Hitvallásunk az áldozáskor is érvényes!)

A transzszubsztanciáció szó sugalmazottnak tekinthető. Olyan időszakban adatott, amikor ádáz viták tárgya volt Jézus valóságos jelenlétének mibenléte (11. század közepe; Berengár-vita). A „mi történik?” kérdésre meglett a helyes válasz: átlényegülés (transzszubsztanciáció). Ám egy idő után - a kritikus emberi gondolkodásnak megfelelően - jelentkezett a „hogyan történik?” kérdése. Így ezt a felülről adatott szót időről időre lerángatták az emberi ész kritériumai elé („színpadára”). S a terminusz technikusnak a hit feltétel nélküli bizalma mellett a hívő értelem piedesztálján is igazolnia kell magát: megfelelő-e avagy sem.

Ez a szó méltatlanul került olykor a „tudományos” abszurdítások területére. Ebben a teológusok is vétkesek, mivel analíziseikhez jócskán merítenek „tisztán tudományos” forrásból. Tény, hogy a transzszubsztanciáció szót mind a mai napig dilemmák lengik körül, nem csak protestáns körökben, de egyes katolikus teológusok gondolkodásában is.

Célunk az, hogy a transzszubsztanciáció mint jelenség megtisztuljon a ráaggatott, „tudományos” hipotézisektől és teológiai kontextusaiban „tisztá” teologumenonná váljék, s ezzel megkapja azt a méltóságot, amelyet még nem sikerült elnyernie az egyháztörténelemben. Röviden: célunk az, hogy a transzszubsztanciáció szó abszurdumból misztériummá magasztosuljon minden hívő számára.

I.

A transzszubsztanciáció fogalma a filozófia vasmarkában

A transzszubsztanciációval kapcsolatos problémák és a felvetődött kérdések erdejéből **Joseph Ratzinger** professzor vezetett ki bennünket egy negyven évvel ezelőtt megjelent tanulmányával.

A vizsgált időszak (az 1960-as évek) a teológiában a transzszubsztanciációt kikezdő kísérletekről híres. Joseph Ratzinger professzor nem bocsátkozik bele az egyes elméletek analízisébe, mert a problémát korábról datálja. Az igazi probléma ugyanis egyidős az újkori filozófiával. Ez a korszakos filozófia saját tudományos behatároltságának megfelelően tesz kárt a transzszubsztanciáció fogalmában.

Az alapfogalom, a szubsztancia, eredetileg az arisztoteleszi metafizikából származik, s mint ilyen a lét természetfölötti régiójára utal. Az újkori filozófia metafizika nélküli világában a szó – kitépve (égi) gyökeréből – új értelmet és töltést kap: a legkisebb anyagi részecske. Ezt azonban kiváltja az atom, mely a legújabb tudományos tézisek értelmében már szintén nem azonos egykori önmagával. Végül a legújabb éraban már nincsen sem anyag sem történés, csak jelenségek.

„Csak a későközépkortól, a Decartes-adta definíciótól kezdve azonosítják be az anyagot és a szubsztanciát egyaránt mennyiségként („materia „quantitas; Substanz quantitas”), ami az anyagot egy fizikai, megragadható, mérhető anyagi mennyiséggel teszi egyenlővé. Persze ez a folyamat a maga belső zavarosságával lényegében leválasztotta mindazt, ami a középkori skolasztika tételeihez kapcsolódott, s amely sehol másutt nem tapasztalt következetességgel választotta szét a metafizikai fogalmat a fizikai jelenségektől (Phänomen). A gondolatok gazdagságából merítve még azt mondhatjuk: azzal, hogy a skolasztika a mennyiséget (quantitas) akcidentálisnak fogja föl, a fizika teljes tartományát annak a területnek rendeli alá, amit a metafizika járuléknak (accidens) nevez – a jelenségek terét, nemcsak a dolgokat önmagukban. Nem nehéz meglátni, milyen tökéletesen passzol ez a rendszerbeosztás a fizika mai pozitivista - nem metafizikai önmeghatározásával, amely itt mélyebb értelemben éppen hogy metafizikai módon érthető. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az a szubsztanciafogalom, amelyről a metafizikus beszél, teljes mértékben fizika előtti és fizika fölötti nagyságrend. Hamis és metodikailag abszurd volna azt ennek ellenére az atomok és elemek világában kézzelfoghatóvá nyilvánítani. Ez egyben azt is jelenti, hogy egy szubsztanciális változás metafizikai értelemben semmiféle fizikai jelenséget nem tud létrehozni....

... Egy korábbi eredményhez kell visszanyúlnunk, amely bennünket arra a felismerésre vezetett, hogy a szubsztanciális változást nem szabad fizikai történésnek gondolni, amennyiben a szubsztancia – a transzszubsztanciáció uralkodó képe -metafizikai fogalom. Ennek ugyanis a fizikai alá van rendelve. Vagyis konkrétan erre az esetre vonatkoztatva: az eucharisztikus lényegváltozás nem fizikai történés, mivel a lényeg, a szubsztancia, amelyről beszéltünk, a fizikán és a fizikai jelenségeken kívül van. A fizika lényege szerint pozitív, azaz a jelenségek síkjára vonatkozik, amely a kísérlet és az érzékelés által megragadható. Másképpen mondva: a fizikus mint fizikus pozitivista, és belül kell maradjon a saját diszciplináján. Nem a dolgok lényegével foglalkozik, hanem azokkal a benyomásokkal, amelyek érzékeink és figyelmünk számára kínálóznak. Csak a dolgok jelenségével, ránk gyakorolt hatásával foglalkozik és tud foglalkozni; ez az ő síkja. Az eucharisztikus változás azonban nem arra vonatkozik, ami megjelenik, hanem éppen arra, ami nem jelenhet meg. Mert ez a fizika területén kívül valósul meg. Másfelől: az Adományokban nem következik be fizikai és kémiai történés - még a mikroszkopikus nagyságrendben sem; fizikai és kémiai síkon vizsgálhatók az átalakulás után ugyan úgy mint az átalakulás előtt. Így csak nagy

gondolkodásbeli naivitás és a hívő gondolkodás teljes félreismerése vezethet a transzszubsztanciáció tételének vitássá válásához.

Persze ezzel még csak törvényszerűbbé válik a kérdés: mi történik hát ott, ahol semmi fizikai és kémiai nem történik? És itt lesz láthatóvá az Újkor végzete, mely számára a pozitívizmus egy azon – számos – módszer közül, mely vitathatatlan kiindulóponttá vált, melynek erejénél fogva csak az számít, ami fizikai, látható jelenség, még akkor is, amikor az alapelemeknél tartunk, ahol már csak jelenségről beszélhetünk, nem létezőről. Természetesen rögtön kiderül, hogy – mint az egyházatyák idejében -, úgy ma is meg kell alkotni a hitnek a saját filozófiáját, mivelhogy a Látszathoz a Léthe vezető út megkívánja a Léttel melletti döntést, amelyhez soha nem elegendő egymagában az állítás....

/

Az alapkérdéseket mellőzve, megismételjük tételünket: fizikai és kémiai szempontból az Eucharishtiában nem történik semmi. Amennyiben változás van, az nem ezen a síkon történik. Akik hívő emberként viszonyulnak a valósághoz, azok már meggyőződtek arról, hogy a fizikai és a kémiai szint nem meríti ki a teljes létet; nincs szükségük a fenti állításra. A tulajdonképpen ugyanis a fizikai mögött van.

A szentségi szó nem vált ki fizikai átalakulást, transzformációt (ehhez fizikai behatás volna szükséges); az isteni teljhatalom teszi, hogy az önmagukban létező dolgok egyszerű jelek lesznek, amelyek elvesztik teremtett tulajdonságukat; nem önmagukért vannak már, hanem Óáltala, Óvele és Óbenne. Amik korábban önmagukban dolgok voltak, most létükben, lényegükben jelek. És ekkor valóban átlényegülnek mélységükben, sajátosságaikban létükben, igazi önmagukban. Ami itt történik, az nem fizikai jelenség, ellenben lelepleződik a pusztán fizikainak a múlandósága (ideiglenessége) mint járulék és rámutat a tulajdonképpenire ami itt történik, mely a fizikai elemeknek ezáltal új értelmet és új értéket kölcsönöz. Ami alapvetően minden teremtményben benne van: jelek lehetnek, szükség van jelenlétükre, hogy a szentségi szó hatására a legmagasabb szintű valósággá legyenek....

1. A tétel teológiai jelentése

Fentiekkel a filozófiai analízis közvetlenül teológiai kérdésekhez vezet vissza és lehetővé teszi, hogy Krisztus valóságos jelenlétéről illőképpen beszéljünk. Aquinoi Tamás azt mondja, hogy ez egy második szubsztancia jelenléte volna. Az eddigiek értelmében: Krisztus jelen van az ő lényegi valósága szerint, amely a teremtményekkel összeköti azáltal, hogy ő ezeket jelenlétének jeleivé teszi. Jelen van keresztre adott szeretetében, melyben „önmaga szubsztanciáját adja”: a halálában és feltámadásában megpecsételődött Te, aki számunkra üdvszerző valósággá lett.....

Ha a feltámadott létnek és szabadságának ezek a természeti dimenziókkal szembeni új jegyei megragadnak minket, akkor fölöslegessé válik a sok filozófiai distinkció. Nem kell már megkérdezni, mi a járulék szubsztancia nélkül, és mi a szubsztancia akcidencia nélkül; vagy hogy a réalprezencia létrejötténél „produkción” vagy „addukción” történik-e; nem kell tovább mérlegelni a Krisztus test mennyiségét; hogy lehet egy testnek sok darabja; az újbóli áldozat, stb. Mindezt össze lehet foglalni egy tételben: az élő Úr maga jelenik meg a szent jegyekben az embereknek, szeretetének mértéke szerint....

A transzszubsztanciáció tanának teológiai besorolása

Most következzenek a transzszubsztanciációval kapcsolatos elgondolások teológiai kiértékelése.

..... A Testté Lett, a keresztt és a feltámadás átadottságában lett számunkra üdvszerzővé. Ezért az inkarnáció mint teológiai tétel elválaszthatatlan a kereszttől és a feltámadástól. Természetesen fordítva is így áll: a húsvéti esemény csak az inkarnáció alapján kaphatja meg igazi értelmét. Az a véleményem, hogy a reálprezencia ilyen értelmezése, miszerint ez az inkarnációnak a végkifejlete, végső soron a feltámadásteológiában kapja meg a helyét. Az Úr feltámadása és mennybemenetele tehát nem helycsere egy bizonyos palesztinai területről egy mennyei területre, a Mennybe, hanem Isten új létmódjának behatolása az emberi világba. „Krisztus a mennybemenetel értelmében nem az, aki a világtól eltávolodott, hanem az, aki új jelenlétében Isten királyságát jelzi a világ felett”.

A hit az adományok átlényegülésében tehát kétségtelenül az inkarnációnak van alárendelve: a teremtésbe való alászállás, Isten rejtett jelenléte, az Úr önátadása a földi, emberi történelemnek. Ámde a testet öltés a feltámadásban teljesedik be, miszerint az Úr az övét a közelébe engedheti és beteljesíti. Ezáltal azonban az eucharisztikus adományokat eszkatológikus jelekké minősíti, melyek az eljövendő világra mutatnak, melyben az egész mindenség az ő közelségének drága kehelyévé lesz. Ettől kezdve a dialektikáé a szó: itt és nem-itt; már és még nem; fent és lent: Krisztus itt van, de mégis rejtőzködő; Ő a közeli és mégis egészen más; aki magát adja és aki mégsem áll a rendelkezésünkre, de sokkal inkább ő rendelkezik velünk”.(1)

Ratzinger professzor a transzszubsztanciáció szót kihozza a pozitivizmus börtönéből, miközben számonkéri a filozófusoktól az elsikkasztott metafizikai dimenziót. Majd bebizonyítja, hogy a transzszubsztanciáció a mai napig alkalmas és adekvát megjelölése annak a történéseknek, ami az eucharishtiában végbemegy.

Ratzinger professzor megoldása csupán a dogmatika diszciplinájáig hatol be: ezen belül pedig teológiailag nem a nagycsütörtököt, hanem az inkarnációt szinkronizálja a feltámadással és ebben a relációban vonja le végkövetkeztetését, miszerint a transzszubsztanciáció az inkarnációnak egy speciális esete. Így írja:

„A hit az adományok átlényegülésében tehát kétségtelenül az inkarnációnak van alárendelve”.

„A testet öltés a feltámadásban teljesedik be”.

Úgy látjuk azonban, hogy a feltámadásnak az inkarnációval való összekapcsolása nem oldja meg a transzszubsztanciáció dilemmáját.

Mindezek után tehát még azt látjuk, hogy nyitva marad az összefüggés Jézus alapító szavai és az átlényegülés között. Ez azt jelenti, hogy a transzszubsztanciáció még nem a miénk, még mindig a filozófusoknál „van” - bár már „szabadlábon”.

A „Hogyan gondolhatjuk el?” A „Mire gondoljunk, amikor az átlényegülést halljuk?”-kérdések válaszai a filozófia ezotériájában maradnak. **Bennünket pedig az érdekel, hogyan lesz ebből a kölcsönvett filozófiai terminusz technikusból „egyszer” Ige?**

Az átlényegülés valóságos (és nem teoretikus) megoldásáról a következő fejezetek tanúskodnak.

De kezdjük az elején.

Az Egyház „egyfelvonásos elmélete”

A Római Egyház - egyetértésben a különböző felekezetekkel - mind a mai napig a nagycsütörtöki utolsó vacsora alkalmát (úrvacsorát) tartja az Eucharisztia megalapításának. Ám amikor értelmezi, felsorakoztatja mellette a teljes üdveseményt és azt állítja, hogy

Az Eucharisztia a teljes váltságmű foglalata

Lássuk ezt lexikális tömörséggel: *„Az Eucharisztia eledele azonos azzal, amit Jézus az utolsó vacsorán tanítványainak nyújtott, s ugyanakkor azonos a kereszten feláldozott testével és vérével....Ugyanakkor azonos a feltámadt és megdicsőült Krisztus testével is....Vagyis a kenyér és bor nem más, mint a megfeszített és feltámadt Jézus testének és vérének szentségi megjelenési formája.... Az Eucharishtiában tehát ott van az üdvösség egész eseményének a megjelenítése: a megtestesülés, a kereszthalál, a feltámadás és a Szentlélek elküldése....*

Az Eucharisztia nem más, mint Krisztus személyének testi valóságban való megjelenítése, amit maga a megtestesült Krisztus visz végbe, s amelyhez hozzá van kötve a megváltás misztériuma. A megemlékezés azért valóságos, mert az eucharisztikus test azonos Krisztus történelmi testével, s benne van megváltói tette is”. (2)

Utalni szeretnénk arra a nagy feszültségre, amely egyrészt az Eucharisztia gazdag tartalma, másrészt a liturgiában szereplő alapítási ige között fennáll. Ámbár az óriási irodalomban számos megállapítás történik arra nézve, hogy az Eucharisztia a húsvéti feltámadásban nyeri el végső kifejtését (az epiklézisekben is utalás történik erre), az Egyház az alapítást beszorítja a cönakulumba (utolsó vacsora terme). **Vagyis az Egyház a teljesség igénye mellett – de azzal szemben - az alapítás formai elemét kizárólag az utolsó vacsora szavaiban jelöli meg.** Tudjuk, hogy így a legfontosabb szempont kerül hangsúlyozásra: Jézus áldozatképpen adja testét és véréét. **Ám ezzel szükségszerűen „egyfelvonásosra szűkül” az Eucharisztia szerzése.**

A lecke föl van adva

„Jézus szava csak akkor igaz, ha a kenyérben és a borban olyan természetfölötti változás megy végbe, hogy az valóban az ő áldozati testének és vérének mondható. Ebből következik Jézus valóságos jelenléte a kenyér és bor színe alatt”.(3)

(A tridentinum nem fogalmazott ilyen sarkosan és merészen. Ezek a szavak – mint kiderült - Gál Ferenc tollából valók – Dogm.II/133. Azért idézzük mégis ezt a megfogalmazást, mert kihívása a mindenkori ember követelményeit tolmácsolja.)

Vagyis Jézus egész műve forog kockán, ha a valóságos jelenlétre vonatkozó szavai nem nyernek foganatosítást. Ezt az Egyház mindig is érezte és kezdettől fogva „kitette magát” Jézus szavainak azzal, hogy töretlenül vallotta a reális jelenléte a nagycsütörtöki utolsó vacsora alapító igéi értelmében. Vagyis vallja azt a misztériumot, hogy Jézus „mintegy a saját kezében tartva önmagát” (Szent Ágoston) alapítja meg az Eucharisztia szentségét. A dogmatikusok a kezdetektől érzik ezt a „feszültséget” és úgy oldják fel, hogy az eucharisztia tanban a Jézus-esemény „későbbi” elemeit elővételezik. Valóban, ha a „t”

időfaktort kivonjuk, akkor a teljes eseménysor „belezuhan” Krisztus nagycsütörtöki tenyerébe.

Előzetes kritika

Az Egyház tehát beéri a cönakulumba beszorított alapítással. Ez döntő módon hozzájárul ahhoz, hogy Jézus valóságos jelenlétére nézve a katolikus dogmatika a mai napig nem tudott átütő erejű – a többi felekezetet is megnyerő – tanítással előállni.

A reális jelenlétre vonatkozó minden eddigi teológiai mű csupán megoldási kísérletnek minősül: egymás mellé sorakoztatott tények, szerves összefüggés nélkül. **A szerves összefüggést K r i s z t u s m a g a jelenti, nem pedig az a tény, hogy rá hivatkozunk és Őt emlegetjük.**

Míg a protestáns felekezetek nem voltak az „ügyben” inspiráltak, hiszen az Eucharisztia „emlékvacsora jellege” paralizálta figyelmüket, addig a Római Katolikus Egyházat semmi nem menti fel a felelősség alól, miszerint olyas valmit vall és hirdet, amelyet a Szentírás alapján sohasem tudott kielégítően értelmezni. **Az Egyház a valóságos jelenlétet a mai napig elfilozofálja, - miközben a Szentírásban felkínált megoldás elkerüli a figyelmét.**

Meg kell jegyezzük, hogy az Orthodox Egyház sohasem esett bele a filozofálás „bűnébe”.

„A görög egyház a transsubstantiatio szót egyszerűen átvette. Metousziószisz alakjában; sőt már korábban használták a metastoiikheiószisz (=traselementatio) szót és az egyesülési zsinatokon e tekintetben sohasem támasztottak nehézségeket. Bizonyos, hogy a görögök az eucharisztias jelenlét mivoltának mélyebben járó tárgyalása elől kitértek, illetve tartózkodók voltak. Ezen azonban nem csodálkozhatunk, ha meggondoljuk, hogy őket sem Berengáréhoz hasonló mozgalom nem kavarta föl, sem skolasztikájuk nincs; sőt Damascenus óta megrekedt minden alkotó teológiai tevékenységük. Ha pedig némely atya úgy beszél, mintha az Eucharisziában megmaradna a kenyér természete, lényege (fűzisz, úszia), ezt a hiányos és tökéletlen terminológiájuk rovására kell írni.”(4)

III.

A megoldás felé

AZ EUCHARISZTIA KÉT FELVONÁSBAN ALAPÍTTATOTT

I. FELVONÁS

A cönakulumban

Az első felvonás a cönaculumban lezajlott utolsó vacsora eseménye, középpontban Jézus alapító mondataival.

(Ami az értelmezést illeti, itt most visszautalnánk arra, amit ezzel kapcsolatban fentebb már leírtunk.)

Van azonban egy szövegkritikai újdonság, amellyel most állunk elő. Ez pedig Jézus áldásával függ össze. Ebben egy óriási bizonyítéka rejlik tételünknek. Ezt most még nem leplezzük le, csak felhívjuk rá a figyelmet. A szinoptikusok olvasatában

nagycsütörtökön Jézus asztali áldást mondott („hálákat adott” „áldást mondott” kifejezések szerepelnek).

Nagycsütörtöki asztali áldások az Evangéliumokban és Pálnál

Előre bocsátjuk a következőket: a magyar fordítások közül csak a Károli és az Aranyos felel meg a görögnek, valamint az ökumenikus protestáns fordítás marad hű az eredeti értelméhez. Az összes fordítás – beleértve a Luthert és a Jeruzsálemi Bibliát is – rosszul fordítja a textusunkat. Mind a Vulgatat követik. A rossz fordítások lényege, hogy a „megáldván”, „hálákat adván”, „áldást mondván” határozói igenevek helyett a „megáldotta” i g e szerepel. Ez olyan grammatikai hiba, amely betemet egy teológiailag értékes tény, amivel éppen a lényegét sikkasztja el. (De erről majd később beszélünk.)

Ezért az eredeti görög szöveg mellett magyarul a Károli fordítás szerepel. A Vulgátát szintén idézni kell, - mint minden rossz fordítások „atyját”.

Mt 26,26-27

Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ **εὐλογήσας** ἐκλασεν καὶ δούς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν, Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.
καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ **εὐχαριστήσας** ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες

Mt 26,26-27

cenantibus autem eis accepit Iesus panem et **benedixit** (??) ac fregit deditque discipulis suis et ait accipite et comedite hoc est corpus meum
et accipiens calicem **gratias egit** (??) et dedit illis dicens bibite ex hoc omnes
Márk. 14,22

Mát. 26,26-27

*Mikor pedig evének, vevé Jézus a kenyeret és **hálákat adván**, megtöré és adá a tanítványoknak, és monda: Vegyétek, egyétek; ez az én testem.
És vevén a poharat és **hálákat adván**, adá azoknak, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan;*

Mk 14,22-23

Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον **εὐλογήσας** ἐκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν , Λάβετε, τοῦτό ἐστιν ὁ τὸ σῶμά μου.
καὶ λαβὼν ποτήριον **εὐχαριστήσας** ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.,

Mk 14,22-23

et manducantibus illis accepit Iesus panem et **benedicens** fregit et dedit eis et ait sumite hoc est corpus meum
et accepto calice **gratias agens** dedit eis et biberunt ex illo omnes.

Mk 14,22-23

*És mikor ōk evének, vevén Jézus a kenyeret, és **hálákat adván**, megtöré és adá nekik, mondván: Vegyétek, egyétek; ez az én testem.
És vevén a poharat, és **hálákat adván**, adá nekik; és ivának abból mindnyájan;*

Lk 22,19-20

καὶ λαβὼν ἄρτον **εὐχαριστήσας** ἐκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἱματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

Lk 22,19-20

et accepto pane **gratias egit** (??) et fregit et dedit eis dicens hoc est corpus meum quod pro vobis datur hoc facite in meam commemorationem
similiter et calicem postquam cenavit dicens hic est calix novum testamentum in sanguine meo quod pro vobis funditur

Lk. 22,19-20

*És minekutána [1 Kor. 11,24. 25.] a kenyeret vette, **hálákat adván** megszegé, és adá nékik, mondván: Ez az én testem, mely ti érettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen a pohárt is, minekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én véremben, mely ti érettetek kiontatik.*

1Kor 11,23-25

Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον καὶ **εὐχαριστήσας** ἔκλασεν καὶ εἶπεν, Τοῦτό μού ἐστίν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο οὐ ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὅσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν.

1Kor 11,23-25

ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur accepit panem et **gratias agens** fregit et dixit hoc est corpus meum pro vobis hoc facite in meam commemorationem
similiter et calicem postquam cenavit dicens hic calix novum testamentum est in meo sanguine hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem.

1 Kor. 11,23-25

*Mert én az Úrtól vettem, a mit néktek előtökbe is adtam: hogy az Úr Jézus. azon az éjszakán, melyen elárultaték, vette a kenyeret, És **hálákat adván**, megtörte és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek! Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlatosképen a pohárt is vette, minekutána vacsorált volna, ezt mondván: E pohár amaz új testamentom az én vérem által; ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre.*

Egy nagyon fontos dolog világít rá arra, hogy a nagycsütörtöki jelenet az emmausi történéssel szemben „nem perfekt”. Ez okból meg kell jegyezni, sőt alá kell húzni, hogy **Jézus a kenyér és a bor fölött a szokásos asztali áldást mondja. Tehát nem a kenyeret és a bort áldja meg.**

II. FELVONÁS

Emmausban

Az emmausi házban két jelenetre összpontosítunk: a kenyértörésre és Jézus „eltűnésére”.

a) Kenyértörés megáldással (a teológia „csütörtököt mond”)

A dogmatika számon tartja, hogy a feltámadási történetek közé „betüremkedik” egy eucharisztikus jelenet: Jézus „esete” a két emmauszi tanítvánnyal. Ezt a jelenetet a teológusok mégsem fedezik fel az eucharisztia szempontjából annak, ami. Nem tudnak vele „igazán” mit kezdeni. Bár állandó hitvatkozási alap, mégis kuriózum marad. Ez abból derül ki, hogy Jézus emmausi kenyértörése nem válik részévé az alapítás formai elemének (a „szereztetési Igének”). A teológia rövidre zárja nagycsütörtököt nagypéntekkel. A golgotai keresztnél – de facto - véget ér az eucharisztia megalapítása.

De Nagypéntek nem a válaszdás napja, hanem a hit újabb megpróbáltatásáé. Mindkét fél számára.

Ö r ö k s é g ü n k

Az eucharisztikus jelenlét „Hogyan?”- ja, amely Nagycsütörtökkel egyidős maradt.

Felmerül a kérdés: vajon elegendő az eucharisztikus jelenléthez, hogy időről időre beengedjük az emmauszi Krisztust a látóterünkbe és alkalomról alkalomra bizonyosságul hozzuk fel az emmauszi kenyértörést?? Vagy talán **maga az alapítás kell kiegészüljön a feltámadás utáni emmauszi jelenettel??** Vagyis a teológiai olvasatnak el kell jutnia az úgynevezett szinoptikus látásig,- még akkor is, ha Páltól ezt nem tanulhatta meg.

Mert ez az „együttlátás” az Eucharisziára vonatkozólag Szent Pálnál is hiányzik.

Exkurzus

V i s z o n t Pál főté májában, a bűn és megigazulás kérdéskörében eljut a szinoptikus látásig. Ezért képes arra, hogy ebben a tárgyban kimerítő és pontos magyarázattal szolgáljon!! Vagyis h ó d í t s o n (t é r í t s e n).

Pál szinopszisa

Pál amikor a bűnös ember megigazulását hirdeti, a keresztet egybeolvassa a feltámadással. Érvelése közben eljut a szinoptikus látásra (vagyis a keresztet és a feltámadást együtt látja). Mindössze egy ragyogó mondatban tárja elénk az igazságot:

„Halálra adatott a bűneinkért, és feltámasztatott a mi megigazulásunkra” (Rm 4,25). Másutt is megtaláljuk ezt a tételt, negatív megfogalmazásban:

„Ha pedig Krisztus fel nem támadt, hiábavaló a ti hitetek, még bűneitekben vagytok” (1Kor 15, 17)

Tehát a bűnös ember megváltása (=megigazulás) Jézus halálába és feltámadásába kerül. A megfeszített és feltámadott Krisztus műve együtt („egyszerre”). Ez a tény a mi módszerünk értelmében így hangzik: **a megváltás műve (is!!) kétfelvonásos.**

Pál továbbá ugyanilyen szinoptikus látással prófétai módon mutatja be a kereszt és feltámadás ránk hulló gyümölcsseit is. Egyenesen „a Mennybe röpít bennünket” Krisztussal:

„De a végtelenül irgalmas Isten azzal mutatta meg nagy szeretetét irántunk, hogy Krisztussal életre keltett minket, bűneinkben halottakat is - így kegyelemből kaptátok a

megváltást; feltámasztott minket, és Krisztus Jézusban a mennyeiek közé helyezett minket". /Ef.2,4-6/ (Szt.I.Társ)

Az igeidők arról árulkodnak, hogy **Pál múlt időben beszéli el a jövődőt. Annaira egyben lát mindent**, hogy már be is teljesedtek a megváltás eseményei. Azt is bennfoglalja, amelynek „de facto” még előtte állunk.

A szinopszis ilyen értelemben a Jelenések könyvéből sem hiányzik. **Jel 13,8** egy mondata súlyánál fogva „ellentart” a győzedelmes Krisztusnak, aki Juda oroszlánja, a Völegény, Dávid Csillaga...

καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Szószerinti fordítás: „és imádják őt a Föld minden lakói, akiknek a neve nincs beírva a **világ alapítása óta megölt Bárány életkönyvébe**”.

Ezt a szószerinti értelmet egyedül a Károli fordítás adja vissza hűen, - felbontva eközben a participiumos szerkezetet:

„Annakokáért imádják őt a földnek minden lakosai, a kiknek neve nincs beírva az életnek könyvébe, a mely **a Bárányé, a ki megöletett, e világ alapítása óta**.”

(Kontextus: **1 Pét. 1,20**)

„**A ki eleve el volt ugyan rendelve, a világ megalapítása előtt, megjelent pedig az idők végén ti érettetek**”.

A diadalmas Krisztust egyensúlyban tartja a megöletett **Bárány, aki „egyidős a világgal”**.

Mindezzel azt szeretnénk hangsúlyozni, hogy **egy dogma stabilitásához hozzátartozik a mögöttes szinoptikus látás, vagyis az, hogy Jézus Krisztus teljes váltságműve: halála és feltámadása egyformán szemponttá válják és ez a szempont jelenjék meg az egyes tételek tartalmi és formai elemeként.**

Az Eucharisztia szinopszisa

A szinoptikus látás jelen esetben (is) azt jelenti, hogy a Megfeszítettre és a Feltámadottra is nézünk, és úgy próbáljuk értelmezni az Eucharisztia titkát, Jézus szentségi jelenlétét.

Ez egész pontosan azt jelenti, hogy Nagycsütörtök és Emmaus szinopszisban vannak.

Apológiai (és logikai) szempontból kérdés és felelet feszülnek ki rajta.

Mindkettő az eucharisztia szive-közepére, Jézus Krisztus szentségi jelenlétére irányul. Mint fentebb aláhúztuk, már nagycsütörtökön is szembe kell néznünk a szentségi jelenlét problémájával. Egyébként nem tudunk a misztériummal (Jézus mintegy a saját kezében tartja önmagát) mit kezdeni. Ha ezt a dilemmát a maga valóságában, vagyis a Szentírás ide vonatkozó részeinek kontextusában (Mt 26,26-30; Mk 14,22-26; Lk 22,19-20 és **24,30-31**) föl vállalta volna az Egyház, akkor már régen „feltámadott volna Krisztussal az Igazság is”.

a.) A „p e r d ö n t ő” á l d á s

Idézzük először csak Lk 24, 30-at.

καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ’ αὐτῶν λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς·

Lk 24,30

et factum est dum recumberet cum illis accepit panem et **benedixit** ac fregit et porrigebat illis

Lk 24,30

„Amikor az asztalhoz ültek, kezébe vette a **kenyeret, megáldotta**, megtörte és odanyújtotta nekik”.

TÉNY hogy Jézus csak itt áldja meg a kenyeret. Nagycsütörtökön nem a kenyeret és a bort áldotta meg, hanem a szokásos asztali áldást mondta.

Exegetikai bizonyítás

Lukács 24,30 korszakalkotó aorisztosza (εὐλόγησεν) szemben áll az egyéb előfordulási helyek igealakjaival, aorisztos participiumaival (εὐλογήσας, εὐχαριστήσας). Mert amíg az εὐλόγησεν **i g e**, addig a **többi** előfordulási helyen (még Lukács 22-ben is) az **igék névszói alakjait** találjuk. Ez azért „perdöntő”, mert amíg az ige a cselekvést jelöli, addig a melléknévi, vagy határozói igenévben (gör. aorisztos part.) a cselekvés módja domborodik ki, miközben a hangsúly egy másik igeen van.

Pál locus classicusát is idéztük. Ő is a hagyományos „megáldván” (aor. part.) formulát alkalmazza. Tehát Jézus ebben a variánsban sem a kenyeret áldja meg; a bor fölött pedig egyáltalán nem mond áldást.

Az igazság, miszerint Jézus a kenyeret kizárólag Emmausban áldotta meg, ligvisztikailag, - azon belül - grammatikailag bizonyítható. Ezzel szemben a **Vulgata locus classicusainak „benedixit”-je és gratias egit-je** valóságos „árulás”, amelyben Jeromos (és „Neo-Jeromosok”) a szószerinti fordításnak megfelelő „benedicens”, illetve „gratias agens” határozói igenevet praeteritum perfectumban feloldották, és egy nagyszerű titkot semmisítettek meg a katolikus egyház teológiai vizsgálódása előtt.

A trentoi zsinat maga szolgált erre példát, amikor is a Vulgata fordítását alapul véve elvétí magát a dogmát, amikor a szinoptikusok utolsó vacsoráját elemzi:

*„...e csodás szentséget az utolsó vacsorán a mi Megváltónk alapította, amikor **k e n y é r és b o r m e g á l d á s a u t á n** világos és érthető szavakkal tanúsította, hogy a saját testét és saját vérért nyújtotta nekik”. (DS 1637)*

Még egyszer hangsúlyozzuk, hogy Jézus nem a kenyeret és a bort áldotta meg nagycsütörtökön, hanem asztali áldást mondott, illetve hálát adott.

Ma már nem képezi vita tárgyát, hogy tudományos munkában a görög szöveg az irányadó.

Teológiai argumentumok

Jézus emmausi cselekvése visszahat nagycsütörtökre. Ez a tanítványok felismerésében nyer bizonyítékot. (Megjegyzem, hogy Jézus sebeit is láthatták, mégsem azt „vették észre”! A kenyértörés hatott rájuk. Ebből is kitűnik, hogy Isten szándéka felülírja az emberi észlelés törvényeit. Az arisztoteleszi logika csődöt mond!)

Jézus ez esetben megáldotta a kenyeret. Ez az áldás úgy hatékony, hogy „visszamenőleges hatállyal hitelesítette” (megpecsételte) a nagycsüörtöki kenyértörést. Ezen a ponton kötelező a szinoptikus látás!!

Kimondjuk tételünket: a Feltámadottnak a kenyérré mondott áldása hozzájárul a nagycsüörtöki cselekményhez, miszerint azt megismételve a perfekció irányába mozdítja. Így vitathatatlan, hogy nagycsüörtök és Emmaus a legszorosabban összetartoznak. Egész pontosan kiegészítik egymást.

De még csak félúton járunk az igazság felé. Jézus emmausi „eltűnése” még izgalmasabb kérdésbe szól bele: a transzszubsztanciációba.

b. „Eltűnt előlük”

Lk 24,31

αὐτῶν δὲ διηνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἀφαντος ἐγένετο ἀπ’ αὐτῶν.

Lk 24,31

et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt eum et ipse **evanuit ex oculis eorum.**

Lk 24,31

És megnyilatkoznak az ő szemeik, és megismerék őt; de ő eltűnt előlük. (Károli)

Egzegetikai megjegyzések

Ez esetben is „minden” a helyes fordításon múlik: ἀφαντος ἐγένετο = **láthatatlanná vált**, - nem pedig „eltűnt”.

Az αφαντος a szótárban önálló címszóként szerepel, mint kétvégződésű melléknév. **Jelentése: láthatatlan.** Az αφανιζω (láthatatlanná tenni, eltűnni, stb.) igéből származik. Pozitív alakja: φαινω (megjelenni, láthatóvá lenni, látszani). Az εγενετο (**lett, vált**) segédige pusztán jelenléte is megerősíti azt, hogy itt nem egy egyszerű, igéből képzett állítmányról van szó („eltűnt”), hanem összetetről, melynek tagjai: melléknév és létige. Az, hogy a melléknév igéből képzett, az nem jelent semmi különöset a vizsgált szempontból, legföljebb egyeseket (jelen esetben elég sokakat) könnyelműséghez vezethet. Ennek következménye az „eltűnés” fantáziaképe.

Ami a fordításokat még elvihette („magával ragadhatta”), az a prepozíciós személyes névmás ἀπ’ αὐτῶν (előttük, tőlük, stb.), de ez a vonzat önmagában nem lehet oka az „eltűntetésnek”.

A helyes szószerinti fordítás tehát: „láthatatlanná lett (vált) előttük”.

Lássunk egy pár fordítást.

Szent István Társ.

„Ekkor megnyílt a szemük s felismerték. De eltűnt a szemük elől”.

Magyar Bibliatanács:

„Erre megnyílt a szemük, és felismerték, ő azonban eltűnt előlük”.

King James:

„And their eyes were opened, and they knew him; and he vanished out of their sight”.

Luther:

„Da wurden ihre Augen geöffnet, und sie erkannten ihn. Und er verschwand vor ihnen”.

Káldi:

„És megnyílnak az ő szemeik, és megismerék őt; de ő eltűnék szemeik elől”.

La Bible de Jérusalem:

„Leurs yeux s'ouvrirent et ils le reconnurent... mais il avait disparu de devant eux”.

Tegyük meg észrevételünket:

- **Jézust mindegyik (bevett) fordítás – kivétel nélkül – „eltünteteti”.**

- Egyes fordítások, mint például a Vulgata, a King James és a Káldi, még stabilizálják is feltételezésüket **„a szemük elől” – b e t o l d á s s a l.**

Teológiai argumentumok

Miért kellene Jézusnak eltűnnie?? Isten soha sem az a Nagy Varázsló, aki megidéz és eltüntet. Ő leginkább jelen szeret(ne) lenni.

P o n t a z e u c h a r i s z t i á b a n t ű n n e e l ??? Nem az ellenkezőjét hirdeti az Egyház?

Exkurzus

Az „eltűnés”, „eltüntetés” igazából a természetvallások terminológiájába tartozik. Ebből az alkalomból idézem Schütz Antal kiváló értékítéletét (4)

„A pogány misztériumok vastag monizmusban gyökereznek, és ezért mágiában rekednek meg. Az eucharisztias jelenlétnek metafizikai föltételei az igaz Istennek megtestesülése és Istennek lélekben és igazságban való imádása. Minthogy ezek hiányoznak a pogány vallásokban, semmiféle tartalmi párhuzamot nem mutatnak az Eucharisziával; a misztériumok nem ismerhetik az igaz Istennek valós szentségi jelenlétét, még kevésbé az átlényegülés útján való jelenlétét”.

Ebből az értékítéletből kiindulva látjuk, hogy a fenti (úgynevezett „bevett”) bibliafordításaink sem a Szentháromságba vetett hitünknek sem a Hitvallásainknak nem felelnek meg. **Gyanítható viszont, hogy éppen textusunk megfejtetlen „ezetórikája” volt az oka annak, hogy az emmauszi jelenet nem férközött igazán a dogmatikusok bizalmába. Így ez is egyik oka lehet annak, hogy Lk 24,30-31-et nem vonták be az alapító igék kontextusába. Ezzel szemben nyomós dogmatikai elvárásoknak is (Jézus jelenléte az eucharisziában) megfelel a helyes fordítás, miszerint az „ἀφαντος ἐγένετο ἀπ’ αὐτῶν” = „láthatatlanná vált előttük”.**

IV. A transzszubsztanciáció

Emmaus az átlényegülésről szól.

A Feltámadott Krisztus tehát „láthatatlanná vált a tanítványok előtt”. **LÁTHATATLANNÁ VÁLÁSA K I N Y I L A T K O Z T A T Á S.** Mi más volna?? Üzenet rejlik benne; adott esetben nem utalhat másra, csak arra, amit a teológiában „szentségi módon való jelenlétnek” mondunk.

A transzszubsztanciáció továbbra is misztérium marad. De olyan hittitok, amelynek közepében az emmausi Jézus Krisztus van, jelenlétével, áldásával, kenyértörésével és láthatatlanná válásával. **Jézus eucharisztikus jelenléte megelőz minden teológiai reflexiót. A feltámadási jelenetek közé ékelődve itt exponálódik a szentségi jelenlet valóságos (nem spekulatív!) megoldása.**

Itt dolgozatunk csúcspontjára értünk, mert mint mondtuk, az a célunk, hogy a transzszubsztanciációt (átlényegülést) átemeljük az abszurdumok (filozófiai spekulációk) világából a misztériumok (a Szentírás összefüggéseinek alapuló hittitkok) birodalmába. Itt tehát célba érkeztünk, a továbbiakban már csak megszilárdítjuk állításunkat.

De vajon helyes-e az emmausi jelenetre ráhúzni a transzszubsztanciációt?

Több mint ezer éven keresztül nem létezett ez a szó a terminológiában. Akkor is hitték Jézus valóságos jelenlétét!!

De az igazság az, hogy a teológia ezer éven keresztül folyvást a nagycsütörtöki utolsó vacsora körül járta a maga processzióját, és a szentségi jelenletre nézve nem találta meg több mint ezer év alatt a megnyugtató megoldást. Ez – mint tudjuk – egy szó, a transzszubsztanciáció lett, mint a nagy nehézségekben magától Istentől adatott kifejezés. (Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy napjainkig „tartja magát”.) A korábbi találgatások hosszú sorát (processzióját) szinonimák tucatja mutatja, s az időről időre való vitatkozások.

A tetszés szerinti megközelítés ugyanakkor sokszor párosul a hit nagy teljesítményeivel. **Ezekből kiderül, hogy már az első századokban megjelenik az eucharishtiával kapcsolatos szinoptikus látás, de az átváltozás „tana” nem ismer rá Emmausban nagycsütörtök kontextusára.**

Nagycsütörtök t é n y e l szemben Emmaus e s z m e marad, hiszen nem vonják be az ide vonatkozó Írást az alapítás formai elemeibe.

Természetesen ez a tisztázatlanság kitermeli a maga problémáit: **a nagycsütörtöki „kettős történet” terhe alatt maradva szélsőséges magyarázatok születnek.**

Szinopsis nélkül két különálló processzust látunk: az egyik nagycsütörtök körül forog, a másik az emmauszi jelenet körül.

A két történet sem exegetikai, sem dogmatikai értelmezésekben nem kapcsolódik s z e r - v e s e n össze. Ennek súlyos következményei vannak. Nagycsütörtök vonatkozásában ez azt jelenti, hogy a teológiailag feloldatlan történet magának a kulcsszónak, a transzszubsztanciációnak a kikezdését eredményezi. Emmaus vonatkozásában pedig elmarad az „igazi” reflexió, és olyan magyarázatok születnek, amelyek híjával vannak egy átütő erejű és egyértelmű felismerésnek. Vagyis önkényesek, felületesekek, - s nem egyszer egyenesen „pongyolák”.(6)

Itt nem mehetünk bele a teológusok különféle álláspontjának részleteibe. Közös vonásuk, hogy az emmauszi eucharisztikus jelenet a Feltámadott személyi azonosságának egy (hitelesítő) adatává minősül, miután a Megváltó elfoglalja méltó helyét az Atya jobbján.

Még komoly tárgyi tévedés is előfordul (a nagycsütörtöki és az emmauszi áldás összekeverése, - vagy éppen azonosítása, stb.)

Exkurzus

Az íménti szakirodalom azonban említ egy olyan szempontot, amelyet feltétlenül tisztáznunk kell. Emmausz szinopszisában nem a Tizenkét tanítvány szerepel, hanem kettő, - méghozzá azok közül is csak az egyik neve ismeretes: Kleofásé, aki nem volt tagja a Tizenkettőnek. Vajon ez a tény kizárhatja a szinopszisunk felállítását?

Úgy gondoljuk, nem. Éppenséggel nem. Hiszen míg a Tizenkettő félelmében „bujkálva” használhatatlan, Jézus rátalál a tágabb tanítványi körből kettőre, akik érdeklődéstől töltve épphogy Jeruzsálemből térnek haza. Nem félelem van bennük, hanem a veszteség miatti szomorúság. Mindenesetre Jézus tudja használni őket. A jelenet a vendégmarasztalás és az asztalközösség csodálatos miliójét minden úrvacsora nélkülözhetetlen elemeként vetíti előre. Ezért Emmausz okán sohasem szűkülhet be az eucharisztia emlékvacsorává, hiszen az első emlékvacsora egyben az újbóli vacsora volt az élő Krisztussal. (Vajon mit szólna ehhez Zwingli?) A kenyértörés Jézus láthatatlan jelenlététől „befogva” nem a mennyekbe fölszállt Krisztus imádatába torkollik (az exegéták magyarázataiból ez következne!), hanem az eucharisztikus Krisztusról szóló igehirdetésbe torkollik. (Az Írás szerint a két tanítvány visszatér Jeruzsálembe és beszámolnak a többieknek arról, hogyan ismerték meg Őt a kenyértörésről. És ezzel már is „be van fogva a Tizenkettő” az eucharishtiába!!) Ilyen értelemben az emmauszi jelenet közelebb áll a dinamikus pünkösdi eseményhez, mint a „soron következő” mennybemenetelhez.

A transzszubsztanciáció új értelmezése

Itt „a közelben” hitelesebb magyarázatot találunk, mint a dogmatikusok. A Szentírás kontextusaiból kiviláglik az Igazság. Jézus halálának és feltámadásának s z e r v e s ö s z s z e f ü g g é s e nem csupán összeköti és értelmezi Nagycsütörtököt Emmausszal. Miközben összeköt és értelmez, hatályon kívül helyez minden kívülről ráaggatott spekulációt. Mert hát mi is a garanciája az átlényegülésnek bibliai teológiai értelemben? Jézus halála és feltámadása. Ha csak az Eucharisztia szemszögéből nézzük a Nagyhetet, azt látjuk, hogy a két eucharisztikus alapítási jelenet szendvicsként zárja közre Jézus halálának és feltámadásának történetét. Ebben meg kell látnunk a választ a transzszubsztanciáció örökös „hogyan?”-jára. A transzszubsztanciáció eszerint Jézus Krisztus halála és feltámadása okán következhetett be.

J é z u s c s e l e k e d e t e i a z t b e s z é l i k, h o g y a n n a k i g a z á é r t (valóságáért), a m i t Ő a z e u c h a r i s z t i á b a n m e g h i r d e t e t t, m e g h a l t é s f e l t á m a d o t t ! !

Ha Krisztus meg nem hal és fel nem támad, - gondolunk csak Pálra -, hiábavaló az Ő nagycsütörtöki cselekvése, mert akkor csak szavakat hagy ránk.

Jézus halálának és feltámadásának tette kiváltja és kivédi a transzszubsztanciációval kapcsolatos teoretizálásokat.

Tehát az eucharisztikus jelenetek lényegüket és értelmüket (vagyis megfejtésüket) a halál és a feltámadás történéseiből merítik. Ki merészel itt még filozofálni?! Ez ugyanis ettől kezdve lehetetlen!!

Paradigma váltást hajtottunk végre

Ez már nem a fizika, metafizika és filozófia szintje. Ez a Élet birodalma. Egy másik, egy hatalmasabb régió, amelynek természetesen szintén vannak törvényei és logikája. Ezek az Élet és Halál - Halál és Feltámadás - Feltámadás és Örökélet. Logikájuk a Szeretet, a Szabadság és az Áldozat szötteéséből olvasható ki, de főleg tapasztalható.

„Nonszensz” helyett tehát „szenzus”; vagyis ami elgondolhatatlan, az megtapasztalhatóvá lett számunkra **K r i s z t u s b a n !!**

Ebben a „diszciplínában” már nem a létezés a lényeg, hanem maga az ÉLET, az Örök Élet. Ez a szint nem a „filosz- Szophoszé” hanem a Biosz-Logoszé és a bio-logikáé. Nem a fizikáé, de még nem is a metafizikáé. Meghívás Isten Életébe, ahol minden tudomány az isteni élet nagyságrendjének van alárendelve. Így a hívő értelem, ha helyes úton jár, (jó a módszere), eljuthat az Igazságra.

V.

Célba érkezvén

Úgy véljük, sikerült elérni célunkat, nevezetesen azt, hogy a transzszubsztanciációt – megszabadítva a filozófikus kötelekektől – átsegítettük az abszurdumok világából a misztériumok birodalmába.

Ez úgy volt lehetséges, hogy a transzszubsztanciáció szót az Ige tekintélye alá helyeztük.

Reméljük, meggyőzően mutattunk rá Krisztus cselekvésére, amely minden spekulációt kiváltva szavatol önmagáért. DE bennünk marad(hatot)t egy jogos kérdés:

Egyáltalán miért van szükség a transzszubsztanciáció kifejezésre?

Ez a filozófiából kölcsönvett és az újkori természettudományoktól „megszállt” szó mit keres ezek után a bibliai teológia „kisszótárában”? Miért nem az lett a megoldás, hogy kiiktattuk? Miért az, hogy Jézus cselekvésével „átigazoltuk”?

Megállapítottuk, hogy a titok továbbra is titok marad. Talán ehhez kell ez a „sejtelmes” kifejezés?? Egyáltalán nem erről van szó, hanem arról, hogy ez a sugalmazott, felülről adatott szó azon túl, hogy isteni üzenetet hordoz, védelmet biztosít nekünk a különböző tévedésekkel szemben.

1. Kivédi az „elspiritualizálás” veszélyét. Erre a veszélyre maga Jézus hívja fel figyelmünket, méghozzá éppen a tárgyalt Lk 24-ben (37-40). Amikor Jézus megjelent a tanítványok között Jeruzsálemben, ők szellemnek hitték.

„*A szellemnek nincs húsa és csontja, de nekem van*” – mondta Jézus és folytatta, „*Adjatok enni*”. És adtak neki halat.

Jézus ragaszkodott testi mivoltához!! (Világos: teteme nem maradt a sírban!!) Test és lélek teremtett egysége a Szentírás egyik nagyon fontos üzenete, amelynek megvannak a konzekvenciái. Természetes, hogy ennek az eucharisztia sem mondhat ellen.

A transzszubsztanciáció szó azért alkalmas ennek a „transzformációnak” (átalakulásnak) a kifejezésére, mert benne van a „szubsztancia”, amely kezdetből fogva magát az anyagot jelentette – látható vagy láthatatlan formában. (Ha elvont „lényegről” lenne szó, akkor alkalmas lehetne pl. a transsessentiatio kifejezés.)

2. A transzszubsztanciáció alkalmas arra hogy „értelmezze” számunkra az előttünk álló utat. A transzszubsztanciáció kifejezés dimenzionál: kifejezi, sőt érzékelteti azt a változást, amelyen mi, testi-lelki-szellemi létezők egyszer átmegyünk. Jézusunk feltámadásbeli hasonlatosságára egyszer bekövetkezik a mi átlényegülésünk is. A transzszubsztanciáció szó a teológián belül az „eszkatológiai ekkleziológia” kulcsszava lehetne. A Szentírás meghirdeti Krisztus Misztikus Testének építését, - velünk, mint építő kövekkel (1Pt 2,4-8). Sajnos, ezzel az üdvös ténnyel elég keveset foglalkoznak az igehirdetések. Pedig itt a „titkok titka”, ezért születünk, erre szól a meghívásunk.

Dolgozik is „ez a program” bennünk. Az ember(iség) valahol szeretné - ha nem is látni, de - tudni azt a változást, amelynek előtte áll.

De vajon csak rólunk van szó? - Nézzünk szét egy kicsit magunk körül a természetben!

A transzszubsztanciáció látható!

Titokról beszélünk, ám maga a természet szinte leplezetlenül tárja fel előttünk ezt a misztériumot, amikor beletekintünk az élővilág folyamataiba:

A földbe vetett mag titkokat őriz. De programja világossá válik, amikor virágos növény lesz belőle. Mi is történik tulajdonképpen? Tapasztalatilag nem történik más, mint egy génprogram mellett k i z á r ó l a g vizet és ásványi sókat vesz fel a talajból. S lám mi lesz a vége! Ki meri azt állítani, hogy ez nem transzszubsztanciáció?! A sok elem és vegyület – egy program hatására - virággá lesz!! Csoda határát súroló misztériumok vesznek körbe minket, az eucharisztikus transzszubsztanciáció analógiájaként. És nem vesszük észre őket!! Lényegváltozás: az anyagi világból át az Életbe. Ha máshol nem, akkor az Oltárokon lévő virágcsokrokból reflektálnunk kellene a csodálatos v a l ó s á g r a, mely előre vetíti számunkra a saját jövőnket egy másik dimenzióban, amit Örök Életnek hívnak.

A természetben előforduló transzszubsztanciációs folyamatok láttán a keresztény emberben jogos igény fogalmazódik meg: e z e k s z e r i n t v a l a h o l látszani kell a t r a n s z - s z u b s z t a n c i á c i ó n a k az emberi relációkban is! Olyan jó volna csak megsejteni is az átlényegülés valóságát, hogy még jobban hinni tudjunk benne!! Hol keressük? Az eucharisztikus színek alatt? Minden bizonnyal megtapasztalható a Feltámadottban, de láthatatlanul. Ha azonban élünk Vele, valósággal látható lesz az átlényegülés, csakhogy nem az eucharisztikus színek alatt, hanem r a j t u n k !!

Budapest, 2008. Húsvétjára

Miskolcziné Kis Katalin

J e g y z e t e k

- (1) Joseph Ratzinger: Über das Problem der Transsubstantiation und die Frage nach dem Sinn der Eucharistie (Teol. Quartelschr., Tübingen 1967, 129-158.
- (2) Magyar Katolikus Teológiai Lexikon
- (3) u.a.
- (4) Schütz A.: Dogmatika II/265
- (5) U.a. 456
- (6)

Joseph Dillersberger: Lukas/6.Bd.(186-187); Karl Heinrich Rengstorf: Das Ev. Nach Lk (NTD 3, 282-284)Ld. Alois Stöger: Das Ev. Nach Lk (313-325); Jacob Kremer: Lukasevangelium (241-242) Karl Löming:Das Geschichtwerk des Lk (36-40); Joseph Reuss:Lukas Kommentare aus der Griechischen Kirche (275); David Gooding: Az ev. Lk szerint (293); Rózsa Huba – Gál Ferenc: Jézus kereszthalála és feltámadása (448); Kocsis Imre Lukács evangéliuma (514).

Felhasznált irodalom

Bibliák

Novum Testamentum Graece (Nestle-Aland)
 Vulgata
 Káldi Neovulgata
 Károli Gáspár ford.
 Magyar Biblia Tanács ford.
 Szent István Társ. Ford.
 King James Version
 Luther Biblia
 La Bible de Jérusalem

Szótárak, lexikonok

Bauer, Wörterbuch zum NT
 Kittel, Theol Wörterbuch zum NT
 Schmoller, Konkordanz zum NT
 Kiss Sándor, Úsz-i görög-magyar szómagyarázat, Bp. 1990, Ref.Zsinati Iroda Sajtóoszt.
 Lexicon für Theol. u.Kirche X.

Denzinger – Hünermann: Hitvallások és az egyház tanítóhivatalának megnyilatkozásai, Bp. 2004. Szent István Társ.

Előd István, Katolikus dogmatika, Bp. 1978.

Schütz Antal, Dogmatika, Bp. 1923. Szent István Társ.

Tanulmányok:

Alister A. Mc Grath: Bev. a ker. teológiába 1955 Bp. Osiris Kiadó

Beinert, Wolfgang: Die Enzyklika „Mysterium fidei” und neuere Auffassungen über die Eucharistie (Theol. Quartalschrift 1967, Tübingen, 159-176)

I. eucharisztikus vita: Paschasius Radbertus – Ratramnus: Az Úr testéről és vérééről
 2001 Budapest Kairos Kiadó

II. eucharisztikus vita: Lanfrancus – Tours-i Berengar (Kézirat, 2008 PPK Könyvtár)

Rahner, Karl, Die Gegenwart Christi im Sacrament des Herrenmahles (Schriften
 Zur Th. Bd 4. 357-385)

Ratzinger, Joseph, Über das Problem der Transsubstantiation und die Frage nach dem
 Sinn der Eucharistie (Theol. Quartalschrift, 1967 Tübingen
 129-158)

Schütz Antal: Krisztus jelenléte az Oltáriszentségben 1910, Bp. Szent I.Társ.

Taille, M. de la, Mysterium fidei 1931 Paris - magyar fordításban

Exegezisek:

Joseph Dillersberger: Lukas/6 .Bd., 1949, O.Müller Verl.

Karl Heinrich Rengstorf: Das Ev. Nach Lk (NTD 3.) 1962, Göttingen Wandenhoek end
 Ruprecht

Alois Stöger: Das Ev. Nach Lk, 1966, Düsseldorf, Pathmosz Verl.

Jacob Kremer: Lukasevangelium, 1979, Stuttgart, Echter Verl.

Karl Löming: Das Geschichtwerk des Lk, 1997, Stuttgart-Berlin-Köln W.Kohlhammer
 GmbH

Joseph Reuss: Lukas Kommentare aus der Griechischen Kirche, 1984, Berlin Akademie Verl.

David Gooding: Az ev. Lk szerint, 1987, Bp. Primo Kiadó

Rózsa Huba – Gál Ferenc: Jézus kereszthalála és feltámadása, 1982. Szt.István Társ.

Kocsis Imre Lukács evangéliuma, 1995, Szt.István Társ.

